

Gönderim Tarihi: 23.03.2020

Kabul Tarihi: 04.10.2020

**AYDIN ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEN BİR GRUP ROMA
İMPARATORLUK DÖNEMİ GÜMÜŞ SİKKESİ¹**
A Group of Roman Imperial Silver Coins in the Aydın Archeological Museum

Mehmet Kayhan MURAT
Arş. Gör. Kafkas Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
kyhmrt@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5314-6108
Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu'nun zenginliği ülkemiz müzelerine de yansımıştır. Aydın Arkeoloji Müzesi içerisinde bulundurduğu arkeolojik eser sayısında müzelerimiz arasında önemli bir yere sahiptir. Zengin bir sikke envanterine sahip olan müzenin koleksiyonunda Klasik, Hellenistik, Roma, Bizans ve İslami dönemlere ait yaklaşık 50.000 sikke bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Aydın Arkeoloji Müzesine satın alma yoluyla kazandırılmış bir grup Roma İmparatorluk dönemi gümüş sikkesi ele alınmıştır. 43 adet gümüş sikke 18 farklı imparatorun iktidar dönemine tarihlenmektedir. Sikkelerin en erken tarihli Domitianus (MS 81-96) en geçi ise I. Valerianus (MS 253-260) döneminde darp edilmiştir. İmparator III. Gordianus (MS 238-244) 7 adet sikkeyle en fazla sikkeye sahip olan imparatorudur. Tamamı gümüşten basılan sikkeler Roma İmparatorluk döneminin ekonomik olarak en güçlü olduğu dönem hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Roma, İmparatorluk Sikkeleri, Gümüş, Aydın

Abstract

With its prosperity Anatolia, which has hosted many civilizations throughout history, has been reflected in the museums in Turkey. Aydın Archeological Museum takes an important place among the museums in Turkey in the number of archaeological artifacts that it contains. The collections in the museum include a rich coin inventory, which contains coins from many different mints belonging to the ancient times.

In this study, a group of Roman Imperial period silver coins, which were acquired by Aydın Archeological Museum through purchase, was discussed. In this group, which contains 43 coins, there are coins belonging to the periods of the eighteen different emperors. The earliest of the coins were from the reign of Domitianus (81-96 AD) and the latest ones were belonging to the ruling period of Valerianus I (253-260 AD). Gordianus III (238-244 AD) the emperor having the most coins with 7 coins. Coins, which were minted entirely in silver, provide important information about the period when the Roman Empire was the most economically strong.

Keywords: Rome, Imperial Coins, Silver, Aydın

¹ Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 03.05.2018 yılında tamamlanan "Aydın Arkeoloji Müzesindeki Bir Grup Roma İmparatorluk Dönemi Sikkeleri" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Kazılarda elde edilen arkeolojik buluntular arasında en doğru bilgiyi veren malzemelerin başında şüphesiz sikkeler gelmektedir. Sikkeler başta tarihlendirme olmak üzere, darp edildiği dönemin siyasi, askeri, ekonomik, sosyal, kültürel ve dini yapısı hakkında birçok bilgi vermektedir. Antik dönem boyunca çok sayıda farklı medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu, ilk sikkelerin basıldığı yer olarak kabul edilmektedir (Carradice-Price, 2001: 22). Bu nedenle ülkemiz sikke darp yoğunluğu ve çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Anadolu tarihinin sikke zenginliğinin bu denli fazla olması devlet ve özel müzelerimizin yanı sıra koleksiyoncularda da çok sayıda sikkenin olmasına neden olmuştur.

Günümüz Aydın ili ve çevresi antik dönemden bugüne kadar farklı uygarlıkların hüküm sürdüğü bir yer olmuştur (Herodotos, I, 6–29; Strabon XIV. 1. 40; Texier, 1862: 37; Üreten, 2005: 199–206; Tavukçu-Ceylan, 2019: 665). Buna bağlı olarak Aydın ilinin coğrafi konumu Arkeoloji Müzesi'ne doğrudan etki ederek müzenin zengin arkeolojik eser koleksiyona sahip olmasına katkıda bulunmuştur. Şüphesiz bu koleksiyonun en önemli parçalarından biride sikkelerdir. Bu çalışmada ele alınan sikkeler, Aydın Arkeoloji Müzesi'ne 2005, 2006 ve 2007 yıllarında satın alma yoluyla kazandırılmış 43 adet gümüş Roma İmparatorluk Dönemi sikkesinden oluşmaktadır. Sikkelerin müzeye satın alma yoluyla gelmesi nereden bulundukları sorusunu cevapsız bırakmaktadır. Ancak bölgedeki antik yerleşim sayısının fazla olması sikkelerin kaçak kazılar sonucunda bulunduğunu muhtemel kılmaktadır².

2. ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ SİKKELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

İç savaşların ve karışıklıkların yaşandığı Roma'ya barış ortamı MÖ 31 yılında Octavianus'un Actium deniz savaşında Antonius'u yenmesiyle gelir (İplikçioğlu, 2015: 90; Meijer, 2006: 25). Roma Senatosu tarafından MÖ 27'de kendisine verilen Augustus unvanını alan Octavianus bütün yetkileri kendisinde topladığı Principatus denen yönetim biçimini oluşturur (İplikçioğlu, 2015: 90; Tekin, 2008: 20).

² Antik yerleşim sayısı bakımından Aydın ili ülkemizin en zengin şehirleri arasında yer almaktadır. Günümüz Aydın ili sınırları içerisinde; Akharaka, Alabanda, Alinda, Amyzon, Antiokheia, Brioula, Didyma, Euhippe, Gerga, Harpasa, Magnesia ad Maeandrum, Mastaura, Miletos, Myous, Neapolis, Nysa, Orthosia, Panionion, Phygela, Piginda, Plarasa, Priene ve Tralleis antik kentleri bulunmaktadır.

Augustus (MÖ 27-MS 14) ile başlayan Roma İmparatorluk Dönemi'nde basılan sikkelerin ön yüzlerinde imparatorun veya hanedan üyelerinin portreleri yer alır (Ceylan 2019: 30). Bu döneme ait bazı sikkelerin ön yüzlerinde birden fazla portre görülebilmekte ve birden fazla portrenin yer alması tahta iki imparatorun var olduğu göstermektedir. İmparatorluk dönemi sikkelerinin ön yüzünde portreler sağa veya sola dönük profilden verilip kenarlarında lejand bulunmaktadır (Tekin, 1994: 31). Lejandlarda, imparator adlarının yanı sıra imparatorların aldıkları çeşitli unvanlarda yer almaktadır. Bu dönemde darp edilen sikkelerinin ön yüz tiplerinde diademli baş, diademli büst, yalın başlı portre, yalın başlı büst, miğferli büst, defne çelenkli baş, defne çelenkli büst, ışın taçlı büst, saçlı farklı tarzlarda toplanmış imparatoriçe büstü gibi tipler en çok kullanılan tiplerdir (Karwiese, 2004: 81–82; Ceylan, 2013: 34–40). Arka yüzde ise tanrılar, tanrıçalar, kahramanlar, personifikasyonlar, agonistik ve mimari öğeler imparatorluk dönemi sikkelerinin arka yüz tipini oluşturmaktadır (Ceylan, 2019: 34–35). İmparatorluk döneminde arka yüzünde SC harfleri yer alan sikkeler, Senato kararı ile basılan sikkelerdir ve bu harfler Senatus Consultum'un kısaltmasıdır. (Karwiese, 2004: 78).

3. ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİNDE GÜMÜŞ SİKKE DARBI

İmparatorluk dönemi gümüş sikke gelişimine geçmeden önce Roma Cumhuriyet Dönemi'nde darp edilen gümüş sikkeler ile ilgili kısa bilgi vermek gerekir. Yapılan son araştırmalarda, Roma'nın ilk sikke darbının MÖ 300'ler olduğu kabul edilmektedir (Crawford, 1985: 29). Roma'nın ön yüzünde Mars başı, arka yüzünde at başı bulunan ilk gümüş sikkelerini Campania bölgesindeki Neopolis'de darp ettiği kabul edilmektedir (Crawford, 1985: 29; Tekin, 1994: 29; Baydur, 1998: 14) .

MÖ 3.yüzyılın sonlarında adını üzerindeki Quadriga ve Victoria betimlerinden alan yeni gümüş sikkeler tedavüle konmuştur (Tekin, 1994: 30; Baydur, 1998: 14; Ceylan, 2019: 78). *Quadrigatus* ve *Victoriatus* adı verilen bu gümüş sikkeler ayrıntıları aşağıda verilen Roma'nın esas gümüş sikkesi olan *Denarius*'dan önce tedavülde olup belli bir dönem *Denarius* ile birlikte darp edildikten sonra yürürlükten kaldırılmıştır (Tekin, 1994: 30).

Roma'nın en önemli gümüş sikkesi *Denarius*'un³ basımına Roma Cumhuriyet Dönemi'nde, MÖ 213 yılında, başlanmıştır (Karwise, 2004: 70). *Denarius*, Caracalla (MS 198–217) dönemine kadar kesintisiz olarak

³ Roma'nın Cumhuriyet ve İmparatorluk Dönemi olmak üzere en uzun süre basılan gümüş sikkesidir. Bkz. Tulay, 65.

Roma'nın en önemli gümüş sikkesi olmuştur. Denarius'un yarısına *Quinarius*, çeyreğine *Sestertius* denmektedir ve bu isimlendirmede değer göz önüne alınmıştır (Tekin, 1994: 29). İçerdiği gümüş oranında zamanla değişikliklerin yaşandığı Denarius, MS 64 yılına kadar saf gümüşten basılırken, Septimius Severus (MS 193–211) döneminde gümüş oranı % 50'ye indirilmiş, Gallienus zamanına gelince (MS 253–268) bakırdan imal edilmiştir (Atlan, 1976: 22).

MS 215 yılında Caracalla döneminde imparatorun kendi adına itafen bir sikke basılmış ve *Antoninianus* adı verilen sikke Roma'nın tedavüle konan yeni gümüş sikkesi olmuştur (Tekin, 1994: 30). Ön yüz tipinde ışın tacının yeni bir özellik olduğu Antoninianus'lar, sonraki dönemlerde bakırdan basılıp gümüş kaplama yapılmıştır (Karwiese, 2004: 102). Denarius'larda olduğu gibi Antoninianus'ların da gümüş oranı MS 260'lı yıllardaki ekonomik krizden sonra %2 kadar düşürülür (Howgego, 1998: 13).

İmparatorluk tarihinde büyük ekonomik reformların yapıldığı Diocletianus (MS 284–305) döneminde MS 294 yılında yüzde 90'ı gümüş olan *Argentus* isimli yeni bir sikke tedavüle konulur ve MS 310 yılına kadar yürürlükte kalır (Tekin, 1994: 32). *Argentus* sikkelerinde kullanılan tipler genelde askeri konularla ilgilidir (Baydur, 1998: 94).

İmparatorluk döneminde devletin içinde bulunduğu refah düzeyiyle doğru orantılı olarak gümüş sikke basımında değişiklikler olduğunu görmekteyiz. Özellikle refah seviyesinin yüksek olduğu ve erken imparatorluk diye adlandırabileceğimiz kuruluşundan MS 3. yüzyılın başlarına kadar yoğun bir biçimde gümüş sikke darplarının devam ettiğini, bu tarihten sonra ise zaman zaman kesintiye ve değişikliğe uğrayarak darp edildiği açıktır. Gümüş sikke basımının geç imparatorluk diye adlandırdığımız dönemde giderek azaldığını ve yerini büyük çoğunlukla bronz sikkelere bıraktığı görülmektedir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çalışmada Aydın Arkeoloji Müzesi envanterine kayıtlı 43 adet Roma İmparatorluk Dönemi gümüş sikkesi ele alınmıştır. Sikkelerin ayrıntıları için katalog oluşturulmuş ve her bir sikkeye ait ayrıntılı bilgi katalogda verilmiştir. Sikkelerin 39 adeti Roma, 2 adeti Antiocheia, 1 adeti Laodikeia ve 1 adeti de Milan darphanesinde olmak üzere 4 farklı darphanede basıldıkları tespit edilmiştir.

Katalogda incelenen sikkelerin en erken tarihli Domitianus (MS

81–96) dönemine tarihlenirken en geç tarihli ise I. Valerianus (MS 253–260) dönemine tarihlenir. Çalışmada yer alan sikkeler 17 farklı imparator ve 1 imparatoriçeye aittir. Katalogda en fazla sikkesi bulunan imparator 7 adetle III. Gordianus’dur (MS 238–244) . Çalışmada sadece 1 adet Augusta sikkesi vardır ve bu sikke Septimius Severus’un karısı Julia Domna’ya (MS 193–217) aittir. Sikkelerin imparator ve imparatoriçe dağılımları gösteren detaylı bilgi Tablo 1’de verilmiştir (Murat, 2018: 102).

İncelenen sikkelerin ön yüzlerinin tanımlanmasında en önemli rolü oluşturan ve bu dönemin değişmez kuralı olan imparator ve imparatoriçe portrelerine yer verilmiştir. Katalogda verilen sikkelerin hepsinde portreler ve büstler sağ profilden işlenmiştir. Ön yüz tiplerinde en çok kullanılan tip ışın taçlı portre tipi olurken, bu tipi defne çelenkli baş takip etmiştir. Caracalla döneminden itibaren görülmeye başlanan ışın taçlı sikkeler (Antoninianuslar) katalogda III. Gordianus sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır. (Murat, 2018: 46). Işın taçlı tipin katalogda Caracalla döneminde görülmemesi dikkat çekici bir husustur. Bunun nedeni katalogda yer alan Caracalla sikkeleri (Kat. No. 16, 17, 18) ışın taçlı büst tipinin görülmeye başlandığı Antoninianus biriminde olmayıp Denarius biriminde darp edilmesidir. Katalogda yer alan Caracalla sikkelerinin, darp tarihleri ve birimleri bu sikkelerin, imparatorun yönetimi ele almadan önce Caesar ilan edildikten sonra darp edildiğini göstermektedir. Latince yazılan ön yüz lejantlarında imparator ve imparatoriçe isimlerinin yanı sıra kişilerin aldıkları unvanlara da yer verilmiştir.

Sikkelerin arka yüz tiplerinde imparator, tanrı, tanrıça ve personifikasyonların yanı sıra bazı sikkelerde savaş esirleri ve savaş aletleri görülmektedir. Jupiter, Minerva ve Victoria arka yüz tiplerinde en çok kullanılan tanrı ve tanrıçalardır (Kat. No. 1, 7, 9, 12, 13, 19, 20, 24, 31, 36, 43). Kişileştirilmiş özellikleri temsil eden personifikasyonlardan, yıllık hasat ve ürün anlamına gelen, başak ve bereket boyunuzu tutan kadın olarak betimlenen Annona (Tulay, 2001: 22) en çok işlenen tip olmuştur (Kat. No. 5, 6, 10, 28, 29). Arka yüz lejantlarında ön yüz lejantlarında olduğu gibi Latince yazılmış olup imparator unvanları ve personifikasyonlara yer verilmiştir.

Katalogda yer alan sikkelerin genelinin darphanesi referans kaynaklardan yola çıkılarak tespit edilmiştir. Merkezi darphane olan Roma 39 adet sikkeyle başı çekmektedir. Kesimde diye adlandırdığımız ve genelde imparatorluğun geç dönemlerinde daha yoğun kullanılan darphane sembolleri, katalogda sadece bir sikkede kullanılmıştır. Caracalla döneminde basılan bu sikke ANN sembolüyle Antiocheia darphanesinde darp edilmiştir

(Kat. No. 10). Ayrıca katalogda bulunan Laodikeia darplı Septimius Severus sikkelerinin darphanesi (Kat. No. 11) imparatorluk darpları içerisinde sık rastlanılan darphane olmamasından dolayı dikkat çekmektedir.

Bu çalışmada ele alınan sikkelerin tamamı gümüşten ve 3 farklı birimde basılmışlardır. Katalogda 19 sikke Denarius biriminde, 20 sikke Antoninianus biriminde ve 1 sikkede Quinarius biriminde darp edilmişlerdir. Sikkelerin çap, birim ve ağırlıkları tablo 1’de gösterilmiştir. İmparatorluğun ilk 200 yıllık sürecinde değeri fazla olan gümüş sikkelerin basımı ekonomik zenginliğin bir göstergesidir.

5. KATALOG

Domitianus (MS 81–96)

Roma, MS 91

Kat. No. 1 (Fotoğraf 1)

Öy.: IMP CAES DOMIT AVG GERM PM TRP XI: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: IMP XXI COS XV CENS PPP: Minerva, ayakta, sola. Sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde mızrak tutuyor, yerde kalkan. AR/Den., 3,06 g., 19 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30731.

Ref: *RIC II*, s.172, 154; *RSC II*, s. 68, 264; *BMCRE II*, s. 335, 181.

Traianus (MS 98–117)

Roma, MS 103–111

Kat. No. 2 (Fotoğraf 2)

Öy.: IMP TRAIANO AVG GER DAC [PM TRP]: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: COS V PP [SPQR OPTIMO] PRINC: Dacia’lı asker, yas içinde oturuyor, sola. Etrafında çeşitli savaş aletleri. Kesimde: **DAC CAP.** AR/Den., 2,62 g., 19,5 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30726.

Ref: *RIC II*, s.251, 98; *RSC II*, s. 87, 120; *BMCRE III*, s. 84, 390.

Hadrianus (MS 117–138)

Roma, MS 125–128

Kat. No. 3 (Fotoğraf 3)

Öy.: HADRIANVS AVGVSTVS: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: COS III: Abundantia, ayakta, sola. Sağ elinde kanca, sol elinde bereket boynuzu tutuyor, önünde modius.

AR/Den., 3,01 g., 18 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30732.

Ref: *RIC II*, s.360, 169; *RSC II*, s. 127, 381; *BMCRE III*, s. 288, 379.

Hadrianus (MS 117–138)

Roma, MS 134–138**Kat. No. 4 (Fotoğraf 4)**

Öy.: HADRIANVS AVGVSTVS PP: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: COS III: Aequitas, ayakta, sola. Sağ elinde terazi, sol elinde bereket boynuzu tutuyor.

AR/Den., 2,94 g., 19 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30720.

Ref: RIC II, s. 379, 339; RSC II, s. 127, 382; BMCRE III, s. 300, 483; Sear II, s. 144, 3473.

Antoninus Pius (MS 138–161)**Roma, MS 155–156****Kat. No. 5 (Fotoğraf 5)**

Öy.: ANTONINVS AVG PIVS PP IMP II: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: TR POT XIX COS IIII: Annona, ayakta, sola. Sağ elinde mısır koçanı, sol elinde modius tutuyor.

AR/Den., 3,19 g., 18 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30727.

Ref: RIC III, s.56, 249; RSC II, s. 186, 983; BMCRE IV, s. 124, 847.

Antoninus Pius (MS 138–161)**Roma, MS 156–157****Kat. No. 6 (Fotoğraf 6)**

Öy.: ANTONINVS AVG PIVS PP IMP II: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: TR POT XI COS IIII: Annona, gemi pruvasında, ayakta, sağa. Sağ elinde dümen, sol elinde mısır koçanı ile dolu modius tutuyor.

AR/Den., 2,95 g., 17,8 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30725.

Ref: RIC III, s.57, 260; RSC II, s. 186, 1016; BMCRE IV, s. 130, 883; Sear II, s. 216, 4128.

Marcus Aurelius (MS 161–180)**Roma, MS 163–164****Kat. No. 7 (Fotoğraf 7)**

Öy.: M ANTONINVS AVG IMP II: İmparatorun yalın başlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: TR P XVIII COS III: Minerva, ayakta, sola. Sağ elinde zeytin dalı, sol elini kalkana yaslanarak mızrak tutuyor.

AR/Den., 3,20 g., 18 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 29969.

Ref: RIC III, s.221, 102; RSC II, s. 215, 847; BMCRE IV, s. 418, 245.

Marcus Aurelius (MS 161–180)

Roma, MS 166**Kat. No. 8 (Fotoğraf 8)**

Öy.: M ANTONINVS AVG ARM PART MAX: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: PIETAS AVG TRP XX COS III: Pietas, ayakta, sola. Sağ elindeki patera ile sunağa sunu yapıyor, sol elinde tütsü tutuyor.

AR/Den., 3,41 g., 18,9 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30728.

Ref: RIC III, s.225, 148; RSC II, s. 209, 463; BMCRE IV, s. 440, 397; Sear II, s. 306, 4918.

Marcus Aurelius (MS 161–180)**Roma, MS 169–170****Kat. No. 9 (Fotoğraf 9)**

Öy.: M ANTONINVS AVG TRP XXIII: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: COS III: Minerva, yürüyor, sağa. Sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor.

AR/Den., 2,91 g., 18,8 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30716.

Ref: RIC III, s.229, 211; RSC II, s. 202, 123; BMCRE IV, s. 457, 509; Sear II, s. 303, 4885.

Commodus (MS 180–192)**Antiocheia, MS 184****Kat. No. 10 (Fotoğraf 10)**

Öy.: COMMAN[T AVG P BRIT]: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: [PM TRP X]MP VII COS IIII PP: Annona, ayakta, sola. Sağ elinde heykel, sol elinde bereket boynuzu tutuyor. Yerde, sağda, modius, solda pruva. Kesimde: ANN.

AR/Den., 2,93 g., 18 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30729.

Ref: RIC III, s.377, 106; RSC II, s. 236, 18; BMCRE IV, s. 717, 157; Sear II, s. 385, 5627.

Septimius Severus (MS 193–211)**Laodikeia, MS 197****Kat. No. 11 (Fotoğraf 11)**

Öy.: [L SEPT SEV PERT] AVG IMP VIII: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.

Ay.: PM TRP [V COS II] PP: Fortuna, ayakta, sola. Sağ elinde küre üstünde dümen, sol elinde bereket boynuzu tutuyor.

AR/Den., 3,02 g., 17,2 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30730.

Ref: RIC IV. I, s.158, 493; RSC III, s. 37, 442; BMCRE V, s. 57, 229; Sear II, s. 463, 6330.

Septimius Severus (MS 193–211)**Roma, MS 208****Kat. No. 12 (Fotoğraf 12)****Öy.:** SEVERVS PIVS AVG: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.**Ay.:** PM TRP XVI COS III PP: Jupiter, çıplak, koşuyor, sola. Sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor.**AR/Den.,** 3,50 g., 19 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30721.**Ref:** RIC IV. I, s.119, 216; RSC III, s. 39, 501; BMCRE V, s. 268, 559.**Septimius Severus (MS 193–211)****Roma, MS 208****Kat. No. 13 (Fotoğraf 13)****Öy.:** SEVERVS PIVS AVG: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.**Ay.:** PM TRP XVI COS III PP: Jupiter, çıplak, ayakta, sola. Sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor.**AR/Den.,** 2,57 g., 20 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30751.**Ref:** RIC IV. I, s.119, 216; RSC III, s. 39, 501; BMCRE V, s. 268, 559.**Septimius Severus (MS 193–211)****Roma, MS 209–210****Kat. No. 14 (Fotoğraf 14)****Öy.:** SEVERVS PIVS AVG: İmparatorun defne çelenkli başı, sağa.**Ay.:** PM TRP XVII COS III PP: Kadın, oturuyor, sola. Sağ elinde çiçek demeti tutuyor, sol kolunu sandalyeye yaslamış.**AR/Den.,** 3,02 g., 19,5 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30719.**Ref:** RIC IV. I, s.121, 232; RSC III, s. 40, 535.**Julia Domna****Roma, MS 196–211****Kat. No. 15 (Fotoğraf 15)****Öy.:** IVLIA AVGVSTA: İmparatoriçenin giyimli büstü, sağa.**Ay.:** DIANA LVCIFERA: Diana, ayakta, sola. İki eliyle meşale tutuyor.**AR/Den.,** 2,62 g., 19,2 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 29962.**Ref:** RIC IV. I, s.167, 548; RSC III, s. 53, 27; BMCRE V, s. 159, 15; Sear 88, s. 194, 1835.**Caracalla (MS 198–217)****Roma, MS 196****Kat. No. 16 (Fotoğraf 16)****Öy.:** [M AVREL ANTO]NINVS CAES: İmparatorun giyimli büstü, sağa.**Ay.:** [SEVE]RI AVG PII FIL: Bıçak, testi, lituus, simpulum ve aspergillum.

AR/Den., 2,46 g., 18 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 29963.

Ref: *RIC IV. I*, s.212, 4; *RSC III*, s. 83, 587; *BMCRE V*, s. 50, 184; *Sear II*, s. 505, 6629.

Caracalla (MS 198–217)

Roma, MS 198

Kat. No. 17 (Fotoğraf 17)

Öy.: IMP CAE M AVR AN[T AVG P TR P]: İmparatorun defne çelenkli ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: FIDES PV[BLICA]: Fides, ayakta, sağa. Sağ elinde meyve sepeti, sol elinde mısır koçanı tutuyor.

AR/Den., 2,34 g., 19 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 29968.

Ref: *RIC IV. I*, s. 215, 24a; *RSC III*, s. 66, 82, *BMCRE V*, s. 171, 102; *Sear II*, s. 518, 6801.

Caracalla (MS 198–217)

Roma, MS 201–206

Kat. No. 18 (Fotoğraf 18)

Öy.: ANTONINVS PIVS AVG: İmparatorun defne çelenkli ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: [FELICIT]AS AVGG: Felicitas, ayakta, sola. Sağ elinde caduceus, sol elinde bereket boynuzu tutuyor.

AR/Den., 2,90 g., 18,5 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 29964.

Ref: *RIC IV. I*, s.231, 127; *RSC III*, s. 65, 64; *BMCRE V*, s. 207, 276; *Sear II*, s. 518, 6799.

Severus Alexander (MS 222–235)

Roma, MS 228–231

Kat. No. 19 (Fotoğraf 19)

Öy.: IMP SEV ALEXAND AVG: İmparatorun defne çelenkli ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: VICTORIA AVG: Victoria, ayakta, ilerliyor, sağa. Sağ elinde çelenk, sol elinde hurma dalı tutuyor. Boşlukta: *.

AR/Den., 2,53 g., 18,7 mm., ky. 2; **Müze Env. No.** 30715.

Ref: *RIC IV. II*, s.86, 215; *RSC III*, s. 145, 560; *BMCRE V*, s. 216, 1038.

III. Gordianus (MS 238–244)

Roma, MS 238–239

Kat. No. 20 (Fotoğraf 20)

Öy.: IMP CAES M ANT GORDIANVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: VICTORIA AVG: Victoria, ayakta, ilerliyor, sola. Sağ elinde çelenk,

sol elinde palmiye dalı tutuyor.

AR/Ant., 4,86 g., 22 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30740.

Ref: *RIC IV. III*, s.16, 5; *RSC IV*, s. 9, 357; *Sear III*, s. 126, 8664.

III. Gordianus (MS 238–244)

Roma, MS 240

Kat. No. 21 (Fotoğraf 21)

Öy.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: AEQVITAS AVG: Aquitas, ayakta, sola. Sağ elinde terazi, sol elinde bereket boynuzu tutuyor.

AR/Ant., 3,56 g., 23 mm., ky. 1; **Müze Env. No.** 30748.

Ref: *RIC IV. III*, s.22, 63; *RSC IV*, s. 1, 25; *Sear III*, s. 117, 8602.

III. Gordianus (MS 238–244)

Roma, MS 241–243

Kat. No. 22 (Fotoğraf 22)

Öy.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG: İmparatorun defne çelenkli ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: PM TRP III COS II PP: İmparator, ayakta, sağa. Sağ elinde mızrak, sol elinde küre tutuyor.

AR/Ant., 2,39 g., 19,5 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30741.

Ref: *RIC IV. III*, s.25, 92; *RSC IV*, s. 7, 253; *Sear III*, s. 121, 8646.

III. Gordianus (MS 238–244)

Roma, MS 241–243

Kat. No. 23 (Fotoğraf 23)

Öy.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: PM TRP V COS II PP: İmparator, ayakta, sağa. Sağ elinde mızrak, sol elinde küre tutuyor.

AR/Ant., 3,84 g., 23,5 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30743.

Ref: *RIC IV. III*, s.25, 93; *RSC IV*, s. 7, 266; *Sear III*, s. 121, 8650.

III. Gordianus (MS 238–244)

Antiochia, MS 242–244

Kat. No. 24 (Fotoğraf 24)

Öy.: IMP CAES M ANT GORDIANVS AVG: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: IOVI CONSERVATORI: Jupiter, ayakta, çıplak, sola. Sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor. Solda imparatorun küçük figürünü.

AR/Ant., 3,34 g., 22,8 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30742.

Ref: *RIC IV. III*, s.37, 211; *RSC IV*, s. 4, 103.

III. Gordianus (MS 238–244)

Roma, MS 243–244

Kat. No. 25 (Fotoğraf 25)

Öy.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG: İmparatorun ıfın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: FORT REDUX: Fortuna, oturuyor, sola. Sağ elinde dümen, sol elinde bereket boynuzu tutuyor. Altında tekerlek.

AR/Ant., 4,08 g., 23 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30753.

Ref: *RIC IV. III*, s.31, 143; *RSC IV*, s. 3, 97; *Sear III*, s. 118, 8612.

III. Gordianus (MS 238–244)

Roma, MS 243–244

Kat. No. 26 (Fotoğraf 26)

Öy.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG: İmparatorun ıfın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: FORT REDUX: Fortuna, oturuyor, sola. Sağ elinde dümen, sol elinde bereket boynuzu tutuyor. Altında tekerlek.

AR/Ant., 4,01 g., 23,8 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30754.

Ref: *RIC IV. III*, s. 31, 143; *RSC IV*, s. 3, 97; *Sear III*, s. 118, 8612.

I. Philippus (MS 244–249)

Roma, MS 244–247

Kat. No. 27 (Fotoğraf 27)

Öy.: IMP M IVL PHILIPPVS AVG: İmparatorun ıfın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: AEQVITAS AVGG: Aequitas, ayakta, sola. Sağ elinde terazi, sol elinde bereket boynuzu tutuyor.

AR/Ant., 2,96 g., 22,2 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30749.

Ref: *RIC IV. III*, s.71, 27b; *RSC IV*, s. 11, 9; *Sear III*, s. 149, 8918.

I. Philippus (MS 244–249)

Roma, MS 244–247

Kat. No. 28 (Fotoğraf 28)

Öy.: IMP PHILIPPVS AVG: İmparatorun ıfın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: ANNONA AVGG: Annona, ayakta, sola. Sağ elinde mısır koçanı, sol elinde bereket boynuzu tutuyor, önünde modius.

AR/Ant., 3,93 g., 23 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30736.

Ref: *RIC IV. III*, s.71, 28c; *RSC IV*, s. 12, 25; *Sear III*, s. 150, 8922.

I. Philippus (MS 244–249)

Roma, MS 244–247

Kat. No. 29 (Fotoğraf 29)

Öy.: IMP M IVL PHILIPPVS AVG: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: ANNONA AVGG: Annona, ayakta, sola. Sağ elinde mısır koçanı, sol elinde bereket boynuzu tutuyor. Önünde modius.

AR/Qui., 3,53 g., 23,5 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30755.

Ref: RIC IV. III, s.71, 28c; RSC IV, s. 12, 25; Sear III, s. 150, 8922.

I. Philippus (MS 244–249)

Roma, MS 244–247

Kat. No. 30 (Fotoğraf 30)

Öy.: IMP M IVL PHILIPPVS AVG: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: FIDES MILIT: Fides, ayakta, sola. İki eliyle iki standart tutuyor.

AR/Ant., 4,66 g., 24 mm., ky. 2; **Müze Env. No.** 30745.

Ref: RIC IV. III, s.72, 32b; RSC IV, s. 12, 55; Sear III, s. 150, 8932.

I. Philippus (MS 244–249)

Roma, MS 249

Kat. No. 31 (Fotoğraf 31)

Öy.: IMP M IVL PHILIPPVS AVG: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: VICTORIA AVG: Victoria, ilerliyor, sağa. Sağ elinde çelenk, sol elinde palmye dalı tutuyor.

AR/Ant., 4,56 g., 23 mm., ky. 1; **Müze Env. No.** 30744.

Ref: RIC IV. III, s.74, 49b; RSC IV, s. 16, 227; Sear III, s. 155, 8969.

II. Philippus (MS 247–249)

Roma, MS 244–246

Kat. No. 32 (Fotoğraf 32)

Öy.: M IVL PHILIPPVS CAES: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: PRINCIPI IVVENT: İmparator, ayakta, sola. Sağ elinde küre, sol elinde mızrak tutuyor.

AR/Ant., 3,69 g., 22 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30734.

Ref: RIC IV. III, s.96, 218d; RSC IV, s. 21, 48; Sear III, s. 183, 9240.

II. Philippus (MS 247–249)

Roma, MS 244–246

Kat. No. 33 (Fotoğraf 33)

Öy.: M IVL PHILIPPVS CAES: İmparatorun ışınlı taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: PRINCIPI IVVENT: İmparator, ayakta, sola. Sağ elinde küre, sol elinde mızrak tutuyor.

AR/Ant., 2,41 g., 22 mm., ky. 1; **Müze Env. No.** 30739.

Ref: *RIC IV. III*, s.96, 218d; *RSC IV*, s. 21, 48; *Sear III*, s. 183, 9240.

Traianus Decius (MS 249–251)

Roma, MS 249–251

Kat. No. 34 (Fotoğraf 34)

Öy.: IMP C M Q TRAIANVS DECIVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: PANNONIAE: İki Pannoniae ayakta, sola. Elllerinde standart.

AR/Ant., 3,47 g., 21 mm., ky. 1; **Müze Env. No.** 29972.

Ref: *RIC IV. III*, s.122, 21b; *RSC IV*, s. 26, 86; *Sear III*, s. 199, 9378; *Tekin*, s. 175, 706.

Traianus Decius (MS 249–251)

Roma, MS 249–251

Kat. No. 35 (Fotoğraf 35)

Öy.: IMP C M Q TRAIANVS DECIVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: ABVNDANTIA AVG: Abundantia, ayakta, sağı. İki eliyle bereket boynuzu tutuyor.

AR/Ant., 3,31 g., 23,2 mm., ky. 8; **Müze Env. No.** 30733.

Ref: *RIC IV. III*, s.121, 10b; *RSC IV*, s. 24, 2; *Sear III*, s. 198, 9364; *Tekin*, s. 175, 704.

Traianus Decius (MS 249–251)

Roma, MS 249–251

Kat. No. 36 (Fotoğraf 36)

Öy.: IMP C M Q TRAIANVS DECIVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: VICTORIA AVG: Victoria, ilerliyor, sola. Sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye tutuyor.

AR/Ant., 4,63 g., 24 mm, ky. 12; **Müze Env. No.** 30737.

Ref: *RIC IV. III*, s.123, 29c; *RSC IV*, s. 27, 113a; *Sear III*, s. 200, 9387; *Tekin*, s. 176, 708.

Herrenius Etruscus (MS 249–251)

Roma, MS 250–251

Kat. No. 37 (Fotoğraf 37)

Öy.: Q HER ETR MES DECVS NOB C: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağı.

Ay.: CONCORDIA AVGG: Tokalaşan iki el.

AR/Ant., 2,93 g., 21 mm, ky. 3; **Müze Env. No.** 29967.

Ref: *RIC IV. III*, s.138, 138; *RSC IV*, s. 29, 4; *Sear III*, s. 217, 9518; *Tekin*, s. 176, 710.

Trebonianus Gallus (MS 251–253)

Roma, MS 251–253

Kat. No. 38 (Fotoğraf 38)

Öy.: IMP CAEC VIB TREB GALLVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: AETERNITAS AVGG: Aeternitas, ayakta, sola. Sağ elinde küreden çıkan anka kuşu tutuyor, sol eliyle elbisesini çekiyor.

AR/Ant., 3,60 g., 21,8 mm., ky. 1; **Müze Env. No.** 30747.

Ref: *RIC IV. III*, s.162, 30; *RSC IV*, s. 35, 13; *Sear III*, s. 230, 9625.

Trebonianus Gallus (MS 251–253)

Roma, MS 251–253

Kat. No. 39 (Fotoğraf 39)

Öy.: IMP CC VIB TREB GALLVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: LIBERTAS PVBLICA: Libertas, ayakta, sola. Sağ elinde pileus, sol elinde asa tutuyor.

AR/Ant., 2,98 g., 23 mm., ky. 12; **Müze Env. No.** 30738.

Ref: *RIC IV. III*, s.163, 37; *RSC IV*, s. 37, 63; *Sear III*, s. 231, 9636.

Trebonianus Gallus (MS 251–253)

Roma, MS 251–253

Kat. No. 40 (Fotoğraf 40)

Öy.: IMP CAE C VIB TREB GALLVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: LIBERTAS AVGG: Libertas, ayakta, sola. Sağ elinde pileus, sol elinde asa tutuyor.

AR/Ant., 3,17 g., 22 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30750.

Ref: *RIC IV. III*, s.163, 37; *RSC IV*, s. 37, 63; *Sear III*, s. 231, 9636.

Volusianus (MS 251–253)

Roma, MS 251–253

Kat. No. 41 (Fotoğraf 41)

Öy.: IMP CAE C VIB VOLVSIANO AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: PAX AVGG: Pax, ayakta, sola. Sağ elinde zeytin dalı, sol elinde asa tutuyor. Sağda: *.

AR/Ant., 3,38 g., 23 mm., ky. 1; **Müze Env. No.** 29971.

Ref: *RIC IV. III*, s. 178, 180; *RSC IV*, s. 43, 71.

Volusianus (MS 251–253)

Milan, MS 251–253

Kat. No. 42 (Fotoğraf 42)

Öy.: IMP CC VIB VOLVSIANVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: VIRTUS AVGG: Virtus, ayakta, sağa. Sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor.

AR/Ant., 3,15 g., 20,5 mm., ky. 6; **Müze Env. No.** 30746.

Ref: *RIC IV. III*, s.181, 206; *RSC IV*, s. 45, 133; *Sear III*, s. 245, 9776.

I. Valerianus (MS 253–260)

Roma, MS 253–254

Kat. No. 43 (Fotoğraf 43)

Öy.: IMP C P LIC VALERIANVS AVG: İmparatorun ışın taçlı ve giyimli büstü, sağa.

Ay.: IOVI CONSERVATORI: Jupiter, ayakta, çıplak, sola. Sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor.

AR/Ant., 4,05 g., 21,5 mm., ky. 7; **Müze Env. No.** 30735.

Ref: *RIC V. I*, s.46, 92; *RSC IV*, s. 52, 83; *Sear III*, s. 265, 9943.

6. KAYNAKLAR

- Atlan, S. (1976). *1947–1967 yılları Side kazıları sırasında elde edilen sikkeler*. Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Baydur, N. (1998). *Roma sikkeleri*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ceylan, M. (2013). *Tokat Müzesi'ndeki Roma imparatorluk dönemi sikkeleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum.
- Ceylan, M. (2019). *Aydın Germencik Kızılcapınar defnesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum.
- Carradice, I. & Price, M. (2001). *Hellen dünyasında sikke*. (Çev. Oğuz Tekin), İstanbul, Homer Kitapevi.
- Crawford, M. H. (1985) *Coinage and money under the Roman Republic: Italy and the Mediterranean economy*. Berkeley and Los Angeles, University of California Press.
- Herodotos. (2002). *Historiai*. (Çev.: Müntekim Ökmen), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Howgego, C. J. (1998). *Sikkelerin ışığında Eskiçağ tarihi*. (Çev. Oğuz Tekin), İstanbul, Homer Kitabevi.
- İplikçioğlu, B. (2015). *Hellen ve Roma tarihinin anahatları*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

- Karwiese, S. (2004). *Antik nümizmatiğe giriş*. (2. Basım), İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları,
- King, C.E. (1987). *Roman silver coins vol. V*. Seaby, London.
- Mattingly, H. (1930). *Coins of the Roman empire in the British museum II, vespasian to domitian*. London, British Museum Printed.
- Mattingly, H. (1936). *Coins of the Roman empire in the British museum III, Nerva to Hadrian*. London, British Museum Printed.
- Mattingly, H. (1940). *Coins of the Roman empire in the British museum, Vol. IV, Antoninus Pius to Commodus*. London, The British Museum Printed.
- Mattingly, H. (1950). *Coins of the Roman empire in the British museum, Vol. V, Pertinax to Elagabalus*. London, The British Museum Printed.
- Mattingly, H. & Edward A. S. (1962). *The Roman imperial coinage. Vol II. Vespasian to Hadrian*. London.
- Mattingly, H. & Edward A. S. (1930). *The Roman imperial coinage. Vol III. Antoninus Pius to Commodus*. London.
- Mattingly, H., Edward A. S. & Sutherland, C.H.V. (1936). *The Roman imperial coinage. Vol IV Part I. Pertinax to Geta*. London.
- Mattingly, H., Edward A. S. & Sutherland, C.H.V. (1938). *The Roman imperial coinage. Vol IV Part II. Macrinus to Pupienus*. London.
- Mattingly, H., & Edward A. S. & Sutherland, C.H.V. (1949). *The Roman imperial coinage. Vol IV Part III. Gordianus III to Antoninus*. London.
- Mattingly, H., & Edward A. S & Webb, P.H. (1968). *The Roman imperial coinage. Vol V Part I. Valerian to Florian*. London.
- Meijer, F. (2006). *İmparatorlar yataklarında ölmez*. (Çev. Gürkan iErgin), İstanbul, Homer Kitabevi.
- Murat, M. K. (2018). *Aydın Arkeoloji Müzesindeki bir grup Roma iimparatorluk dönemi sikkesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum.
- Sear, D. R. (2000). *Roman coins and their values Vol I*. London, Spink and Son Ltd.
- Sear, D. R. (2002). *Roman coins and their values Vol II*. London, Spink and Son Ltd.
- Sear, D. R. (2005). *Roman coins and their values Vol III*. London, Spink and Son Ltd.
- Seaby, H. A. (1952). *Roman silver coins Vol. I*. Seaby, London.
- Seaby, H. A. (1954). *Roman silver coins Vol. II*. Seaby, London.
- Seaby, H. A. (1969). *Roman silver coins Vol. III*. Seaby, London.
- Seaby, H. A. (1971). *Roman silver coins Vol. IV*. Seaby, London.
- Strabon. (1993). *Antik Anadolu coğrafyası* (Geogrphika; XII, XIII, XIV). (Çev.: A. Pekman) İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tavukçu, A. Y. & Ceylan, M. (2019). Kızılcapınar definesindeki ikistophorlar. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 63, 663-673.
- Tekin, O. (1994). *Yapı Kredi koleksiyonu Grek ve Roma sikkeleri*. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şit.
- Tekin, O. (2008). *Eski Yunan ve Roma tarihine giriş*. İstanbul, İletişim Yayınları.

- Texier, C. (1862). *Küçük Asya coğrafyası, tarihi ve arkeolojisi II.* (Çev.: Ali Suat), (2002), Ankara: Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı.
- Tulay, A. S. (2001). *Genel nümizmatik sözlüğü.* İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Üreten, H. (2005). Roma dönemi'ne kadar Tralleis tarihi ve Attaloslar ile ilişkileri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 24 (38), 195–212.

EKLER

Kat. No	İmparator	Darphane	Birim	Çap	Gram
1	Domitianus	Roma	Denarius	19 mm.	3,06 g.
2	Traianus	Roma	Denarius	19,5 mm.	2,62 g.
3	Hadrianus	Roma	Denarius	18 mm.	3,01 g.
4	Hadrianus	Roma	Denarius	19 mm.	2,94 g.
5	Antoninus Pius	Roma	Denarius	18 mm.	3,19 g.
6	Antoninus Pius	Roma	Denarius	17,8 mm.	2,95 g.
7	Marcus Aurelius	Roma	Denarius	18 mm.	3,20 g.
8	Marcus Aurelius	Roma	Denarius	18,9 mm.	3,41 g.
9	Marcus Aurelius	Roma	Denarius	18,8 mm.	2,91 g.
10	Commodus	Antiocheia	Denarius	18 mm.	2,93 g.
11	Septimius Severus	Laodikeia	Denarius	17,2 mm.	3,02 g.
12	Septimius Severus	Roma	Denarius	19 mm.	3,50 g.
13	Septimius Severus	Roma	Denarius	20 mm.	2,57 g.
14	Septimius Severus	Roma	Denarius	19,5 mm.	3,02 g.
15	Julia Domna	Roma	Denarius	19,2 mm.	2,62 g.
16	Caracalla	Roma	Denarius	18 mm.	2,46 g.
17	Caracalla	Roma	Denarius	19 mm.	2,34 g.
18	Caracalla	Roma	Denarius	18,5 mm.	2,90 g.
19	Severus Alexander	Roma	Denarius	18,7 mm.	2,53 g.
20	III. Gordianus	Roma	Antoninianus	22 mm.	4,86 g.
21	III. Gordianus	Roma	Antoninianus	23 mm.	3,56 g.
22	III. Gordianus	Roma	Antoninianus	19,5 mm.	2,39 g.
23	III. Gordianus	Roma	Antoninianus	23,5 mm.	3,84 g.
24	III. Gordianus	Antiocheia	Antoninianus	22,8 mm.	3,34 g.
25	III. Gordianus	Roma	Antoninianus	23 mm.	4,08 g.
26	III. Gordianus	Roma	Antoninianus	23,8 mm.	4,01 g.
27	I. Philippus	Roma	Antoninianus	22,2 mm.	2,96 g.
28	I. Philippus	Roma	Antoninianus	23 mm.	3,93 g.
29	I. Philippus	Roma	Quinarius	23,5 mm.	3,53 g.
30	I. Philippus	Roma	Antoninianus	24 mm.	4,66 g.
31	I. Philippus	Roma	Antoninianus	23 mm.	4,56 g.
32	II. Philippus	Roma	Antoninianus	22 mm.	3,69 g.
33	II. Philippus	Roma	Antoninianus	22 mm.	2,41 g.
34	Traianus Decius	Roma	Antoninianus	21 mm.	3,47 g.
35	Traianus Decius	Roma	Antoninianus	23,2 mm.	3,31 g.
36	Traianus Decius	Roma	Antoninianus	24 mm.	4,63 g.
37	Herrenius Etruscus	Roma	Antoninianus	21 mm.	2,93 g.
38	Trebonianus Gallus	Roma	Antoninianus	21,8 mm.	3,60 g.

39	Trebonianus Gallus	Roma	Antoninianus	23 mm.	2,98 g.
40	Trebonianus Gallus	Roma	Antoninianus	22 mm.	3,17 g.
41	Volusianus	Roma	Antoninianus	23 mm.	3,38 g.
42	Volusianus	Milan	Antoninianus	20,5 mm.	3,15 g.
43	I. Valerianus	Roma	Antoninianus	21,5 mm.	4,05 g.

Tablo 1: Roma İmparatorluk Dönemi gümüş sikkelerinin imparator, darphane, birim, çap ve ağırlıkları.

Fotoğraf 1

Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

Fotoğraf 5

Fotoğraf 6

Fotoğraf 7

Fotoğraf 8

Fotoğraf 9

Fotoğraf 10

Fotoğraf 11

Fotoğraf 12

Fotoğraf 13

Fotoğraf 14

Fotoğraf 15

Fotoğraf 16

Fotoğraf 17

Fotoğraf 18

Fotoğraf 19

Fotoğraf 20

Fotoğraf 21

Fotoğraf 22

Fotoğraf 23

Fotoğraf 24

Fotoğraf 25

Fotoğraf 26

Fotoğraf 27

Fotoğraf 28

Fotoğraf 29

Fotoğraf 30

Fotoğraf 31

Fotoğraf 32

Fotoğraf 33

Fotoğraf 34

Fotoğraf 35

Fotoğraf 36

Fotoğraf 37

Fotoğraf 38

Fotoğraf 39

Fotoğraf 40

Fotograf 41

Fotograf 42

Fotograf 43